

Irska raziskava Stroški in posledice nezgod pri delu

Health and Safety Authority (HSA) je bil naročnik raziskave o stroških in posledicah nezgod pri delu, v okviru katere je bilo obravnavanih dvajset nezgod pri delu na Irskem. Avtorja raziskave V. Hrymak in dr. J. D. Perezgonzalez (Dublin Institute of Technology) sta proučila negativne psihološke, telesne in finančne posledice nezgod pri delu, ki so prizadele delavce in delodajalce.

Ključna ugotovitev raziskave je, da bi se morali delodajalci v večji meri zavedati, da so posledice nezgode pri delu za delavca in njegovo družino bistveno širše od splošno priznanih. Moralna, zakonska in poslovna dolžnost delodajalcev je, da preprečujejo nezgode pri delu. Zaposleni pa bi se morali zavedati stroškov in posledic nezgode pri delu, ki lahko obremeni njih in njihovo družino, zato morajo dosledno spoštovati pravila varnega dela.

Objavljamo članek V. Hrymaka *Stroški in posledice nezgod pri delu* ter eno študijo primerov. Ostale bomo objavili v naslednjih številkah revije *Delo in varnost*.

Uvod

Članek povzema študijo primerov dvajsetih nezgod pri delu, ki so se zgodile na Irskem. V njem so obravnavane negativne psihološke, telesne in finančne posledice nezgod pri delu, ki so prizadele delavce in delodajalce. Študija je objavljena na spletni strani: <http://arrow.dit.ie/schfsehrep/1/>.

Metodologija

Dvajset naključno izbranih delodajalcev (eden od teh je bil samozaposlen) in devetnajst poškodovanih delavcev je bilo pripravljenih sodelovati v študiji. Vse

nezgode pri delu so se zgodile med letoma 1995 in 2006. Z anketiranjem so bili pridobljeni trije različni sklopi podatkov:

- podatki o stroških in posledicah nezgode pri delu, ki jih je imel delodajalec,
- podatki o stroških in posledicah nezgode pri delu, ki jih je imel delavec,
- podatki o vrsti nezgode.

Pred objavo študije primerov so vsi zaposleni in delodajalci, ki so v njej sodelovali, izrazili zadovoljstvo s točnostjo predstavljenih podatkov o nezgodi pri delu, v katero so bili vpleteni. Naslednja preglednica povzema nezgode pri delu, zajete v študiji primerov.

Stroški in posledice nezgode pri delu, ki so jih nosili delavci

Finančna izguba, ki so jo utrpeli delavci, se je zelo razlikovala od primera do primera. Sedem zaposlenih ni utrpelo nikakršne finančne izgube. Dvanajst zaposlenih je izgubilo denar v razponu od manj kot 1000 do 112.000 evrov. Povprečni znesek, ki ga je teh dvanajst oseb izgubilo, je znašal približno 21.000 evrov. V navedenih številkah so upoštevana tudi vsa prejeta nadomestila. Največji delež denarne izgube zaposlenih, tj. približno 85 odstotkov, predstavlja izgubljeni dohodek v obliki plač in plačila za nadurno delo.

Pet zaposlenih se srečuje s stalnimi finančnimi izgubami zaradi spremenjenega zaposlitvenega statusa, ki je posledica nezgode pri delu. Če se razmere teh zaposlenih ne bodo spremenile, bodo ti med preostalo delovno dobo verjetno izgubili med 38.000 in 268.000 evrov.

Telesne posledice

Vsi zaposleni so se srečevali z osebnimi posledicami nezgode pri delu in morali prestati različno intenzivne bolečine in trpljenje. Čeprav stopnja prestanih bolečin ni objektivno merljiva, je šestnajstim od dvajsetih zaposlenih prizadela stopnja bolečin, ki jo lahko opišemo kot zelo bolečo poškodbo. Deset zaposlenih ima trajne telesne okvare, ki so posledica nezgode pri delu.

Trajanje odsotnosti z dela nam lahko nakaže stopnjo resnosti poškodb. Dva zaposlena nista bila odsotna z dela, deset jih je bilo odsotnih z dela od enega meseca do enega leta. Dva zaposlena pa sta bila odsotna z dela več kot leto.

Psihološke posledice

Več kot polovica zaposlenih je poročala o zaskrbljenosti in več kot polovica je menila, da so prizadeti tudi njihova bližnja družina in prijatelji. Četrtnina je navajala depresivnost. Več kot polovica tistih zaposlenih, ki so poročali o dveh ali več negativnih psiholoških posledicah, je navajala raznovrstne psihološke učinke nezgode pri delu. Pet zaposlenih je potrebovalo svetovalno pomoč.

Celoten vpliv nezgod na zaposlene je bil velik. Sedemnajst zaposlenih je celoten vpliv nezgode ocenilo s stopnjo precejšen ali velik. Poleg tega so vpliv nezgode bolj »občutili« zaposleni kot delodajalci. Raziskava je pokazala, da so zaposleni morali prenašati negativne finančne, telesne in psihološke posledice nezgode precej dlje kot njihovi delodajalci.

Naslednje izbrane izjave iz študij primerov dajejo jasno sliko vplivov in učinkov na zaposlene:

»Ostala sem sama s svojo nezmožnostjo.«

»Nevrolog mi je rekel, da obstaja možnost, da se stanje ne bo več izboljšalo, če se nisem pozdravila do

zdaj. Tako se moram sama znajti v življenju.«

»Zdravnik in žena sta me prepričevala, naj grem k psihiatru. Najprej sem se upiral, potem pa sem le šel. Na koncu sem ga obiskoval več kot dve leti. Postavil mi je diagnozo depresija in mi predpisal zdravljenje z antidepressivi.«

»Zdravnik mi je povedal, da trpim za posttravmatsko stresno motnjo zaradi nezgode.«

»Zdravnik mi je povedal, da je nezmožnost za delo glavni vzrok moje depresije.«

»Ne vem, ali se bom še kdaj ukvarjal s katerim koli športom ne glede na moj nekdanji status (član irske državne reprezentance).«

»Zbolel sem zaradi slabih delovnih razmer, zato ne nameravam več postaviti na kocko svojega zdravja. Preprosto ni vredno. Spominjam se najhujšega obdobja bolezni in česa takega ne želim prestajati še enkrat.«

»Vseskozi me spremlja občutek, da nisem varna na svojem delovnem mestu.«

Stroški in posledice za delodajalce

Finančni stroški delodajalcev so bili precej različni, zneski so se gali od nič do več kot 3,8 milijona evrov. Če izločimo najvišje in najnižje stroške ter izpostavimo

Delavec	Vrsta nezgode pri delu	Poškodba in druge posledice
Električar	Padec z lestve	Počena rebra
Negovalka	Spotik ob strgani preprogi na stopnicah	Upokojena zaradi poškodbe roke
Tovarniški delavec	Stik s strojem za pakiranje	Trajna invalidnost zaradi poškodbe prstov
Tovarniški delavec	Padec s skladiščnega ogrodja	Trajna poškodba, ki preprečuje ukvarjanje s športom
Električar	Električni šok	Stalna bolečina v roki na neposredni sončni svetlobi
Koordinator vozil nujne medicinske pomoči	Stres v zvezi z delom	Stres
Medicinska sestra na psihiatriji	Napad bolnika	Manjše poškodbe in okrevanje
Negovalka	Praske z možnostjo okužbe	Manjše poškodbe in okrevanje
Reševalec	Reševanje osebe iz avtomobila	Poškodba hrbta
Mizar	Stik s krožno žago	Trajna invalidnost zaradi poškodbe prstov
Zdravstvena delavka	Trčenje avtomobila s kamionom	Poškodba vratu
Učitelj lesarstva	Stik s skobeljnim strojem	Trajna invalidnost zaradi poškodbe prstov
Tovarniški delavec	Potiskanje okvarjenega vozička	Poškodba kolena
Pomočnica v gostinstvu	Porezano zapestje pri odpiranju pločevinke	Raztrganina
Električar	Zastrupitev z ogljikovim monoksidom	Stalni glavoboli
Delovodja	Nanj je padel nadstrešek	Poškodba glave
Delavka v občinski upravi	Verbalni napad	Stres
Delavka v občinski upravi	Potencialna okužba z rabljenimi injekcijskimi iglami	Posttravmatski stresni sindrom
Zdravstvena delavka	Spotik ob kolescu toaletnega bolniškega stola	Stalna bolečina
Mizar	Stik s kombiniranim poravnalnim in debelinskim skobeljnim strojem	Trajna invalidnost zaradi poškodbe prstov

dvanajst najbolj nazornih študij primerov, ugotovimo, da znašajo stroški nezgode pri delu v povprečju okoli 52.000 evrov. Eden izmed delodajalcev je navedel, da je po nezgodi ogrožena njegova finančna sposobnost preživetja. Posledice nezgod pri delu so bile proizvodne izgube. Nadaljnje izgube so zajemale stroške za plače nadomestne delovne sile ali

plačilo nadur, stroške ponovnega uvajanja, odškodninske zahtevke zaradi osebnih poškodb, račune za popravila, povračilo zdravstvenih in potnih stroškov in povečan nadzor. Najvišji stroški, ki so jih delodajalci imeli zaradi nezgod pri delu, so bili stroški za plače odsotnih ali nadomestnih delavcev. Ti so znašali skoraj polovico (45 odstotkov) skupnih izgub.

Za nekatere od teh delodajalcev bodo stroški rasli še naprej zaradi odškodninskih zahtevkov v zvezi z osebnimi poškodbami. Izmed dvajsetih študij primerov so bili doslej v osmih primerih vloženi odškodninski zahtevki zaradi osebnih poškodb, štirje so bili poravnani. Odškodninski zahtevki so bili vloženi za skoraj polovico resnejših nezgod iz teh študij pri-

merov. Od poravnanih zahtevkov so tri odškodnine znašale vsaka okoli 30.000 evrov, četrta odškodnina je znašala 152.000 evrov. Eden izmed štirih neporavnanih zahtevkov je bil ocenjen na okoli 200.000 evrov.

Še ena posledica nezgod pri delu, ki so jo študije primerov potrdile, je pojav zamere zaposlenega do delodajalca. Več kot tretjina (7 od 19) poškodovanih zaposlenih je poročala o »precejšnji« ali »veliki« zameri do delodajalca po nezgodi pri delu. Zamera zaposlenega je nastala večinoma zaradi odnosa delodajalca do zaposlenega po nezgodi pri delu in manj zaradi nezgode same.

Nižja produktivnost

Zaradi posebnih težav pri ugotavljanju, za koliko se je zmanjšala produktivnost kot posledica nezgode pri delu, so celotne finančne izgube delodajalcev, ki jih tu predstavljamo, seveda prenizko ocenjene. Delodajalci so ob vprašanju stroškov zaradi nižje produktivnosti težko navajali zneske. Namesto konkretnih zneskov so navajali posledice nižje produktivnosti in nastalih stroškov. Stroške in posledice so opisali z besedami:

»Organizirali bi nadurno delo, da bi

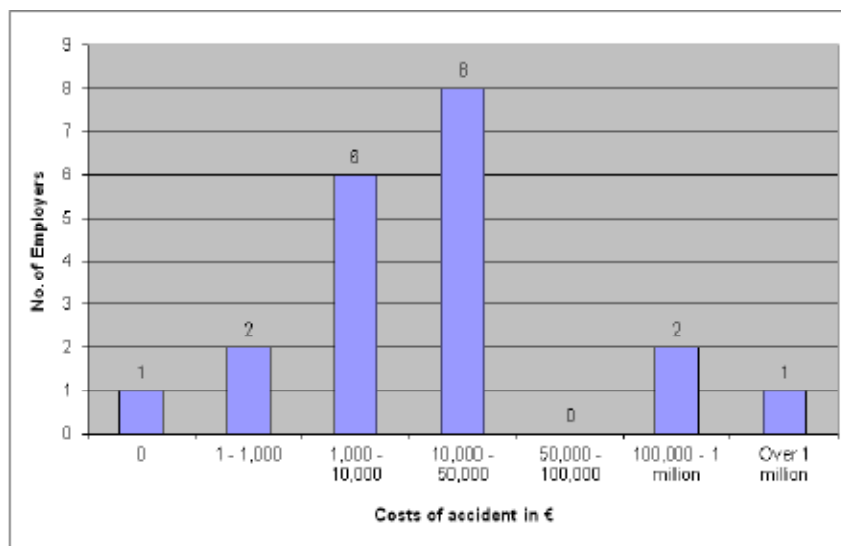

Diagram 1: Višina stroškov delodajalcev zaradi nezgod pri delu

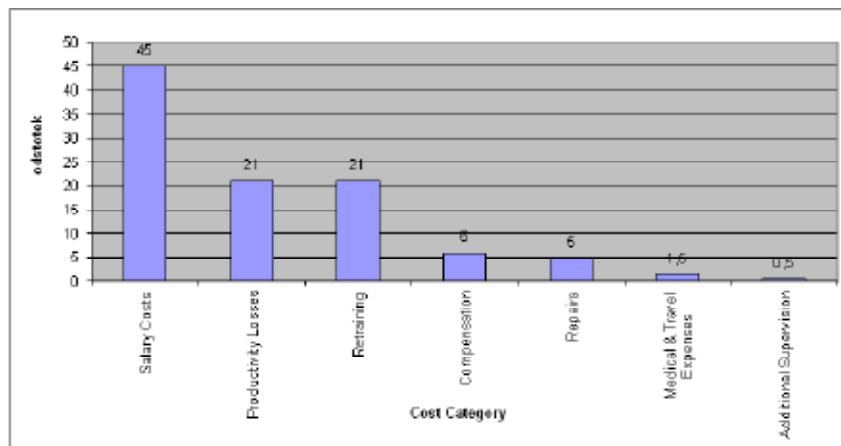

Diagram 2: Razdelitev po vrstah skupnih stroškov delodajalca

nadomestili odsotnost.«

»Delo bi počakalo, dokler se poškodovani ne bi vrnil na delo ali dokler ne bi našli koga drugega.«

»Dovolj nas je, da nadomestimo manjkajočega delavca.«

»Delo bo trajalo dalj časa, preden bo končano.«

»Poklicali smo stranko in ji sporočili, da bo delo končano pozneje.«

»Morali smo prositi preostalo osebo, da je prevzelo dodatne delovne obveznosti.«

»Oseba, ki je nadomestila manjkajočega, ni bila enako izkušena.«

»Stranke so opazile, da ni osebe, s katero so običajno sodelovale.«

»Med njihovo odsotnostjo delo ni potekalo neprekinjeno.«

»Njihova odsotnost nas je spravila v neprijeten položaj.«

Sklep

Študije primerov prikazujejo bolečine, trpljenje in finančno izgubo, ki so jih utrpeli zaposleni in njihovi delodajalci zaradi nezgod pri delu. Zato je jasno in posebej poudarjeno sporočilo raziskave, da je treba število nezgod pri delu zmanjšati, kolikor je mogoče.

Raziskava sporoča delodajalcem in zaposlenim:

Delodajalci bi morali razumeti, da nezgoda lahko prizadene zaposlenega in njegovo družino v bistveno večjem obsegu, kot je na splošno priznано. Moralna, zakonska in poslovna dolžnost delodajalcev je, da predvsem preprečujejo nezgode pri delu.

Zaposleni pa bi morali dojeti težo stroškov in posledic nezgod pri delu, ki lahko obremeni njih in njihove družine. Zaposleni potrebujejo čim varnejše delovno okolje, kar jasno potrjujejo grafični prikazi in številke.

ŠTUDIJA PRIMERA NEZGODE PRI DELU

Donald Macken,
električar vzdrževalec

Donald Macken danes dela kot hišnik, star je okoli petdeset let. Pred tem je bil triindvajset let zaposlen kot električar pri istem podjetju. Za prevoz so uporabljali dostavni avtomobil tega podjetja. Nekega dne se je peljal z avtomobilom, ki je imel okvarjen sistem ventilacije. Tako so izpušni plini prišli v vozilo in s sodelavcem sta se zastrupila z ogljikovim monoksidom. Šest tednov je bil odsoten z dela. Še vedno ima vsak dan hude glavobole. Povedal nam je svojo zgodbo:

»Tega dne leta 1995 sem kot običajno prišel na parkirišče z avtomobilom. Delo je bilo rutinsko. Dobil sem seznam, kaj moram narediti. Bil sem električar vzdrževalec in v podjetju smo dobivali sporočila o krajih, kjer je treba kaj popraviti. Moral sem tja in odpraviti težavo.

Podjetje mi je dalo službeno vozilo za take primere. Vedno sem imel še enega električarja v dostavnem avtomobilu; takrat je bil z mano Aidan. Oba sva sedela spredaj. Ti dostavni avtomobili so imeli sedeže samo spredaj in so

bili predelani, da smo imeli prostor za orodje, police in rezervne dele v zadnjem delu. Potem ko sva naložila stvari v avtomobil, sva se odpeljala. Delo je bilo v centru mesta, do koder je bilo okoli dvajset minut.

Najin avtomobil je bil tisti dan v popravilu, tako da sva imela nadomestnega. Ta je bil star štiri leta in se nama je zdel v redu.

V mesto sva se odpeljala kot običajno. Okna sem imel zaprta in ventilator vključen, da bi zrak v avtomobilu krožil. Dan je bil topel, pa sem kljub temu imel okna zaprta. Tako sem vedno delal, ker nočem, da mi izpušni plini drugih avtomobilov prihajajo v avtomobil.

Ko sem bil v avtomobilu, sem dobil glavobol, ki se je hitro slabšal

in postajal hujši. Bilo mi je slabo. Nisem bruhal, ampak sem čutil slabost. Ti simptomi so se pojavili zelo hitro in mislil sem, da bom dobil gripo. Prišla sva na tisto mesto. Počutil sem se preveč slabo, da bi kaj naredil.

Aidan se tudi ni kaj dosti bolje počutil, zato se je odločil, da gre takoj domov. Tudi sam sem se odločil, da bom odšel domov. Mislil sem, da imam gripo, tako sem šel nazaj v avtomobil in začel voziti nazaj. Vožnje nazaj se le nejasno spomnim. Spomnim se samo nekaj delcev poti, vsega pa ne. Ne poznam cest, po katerih sem vozil, in ne vem, kaj sem delal. Zdi se mi, da so deli mojega spomina za vedno izbrisani.

Ko sem prišel nazaj na parkirišče, sem se še vedno počutil slabo. Imel sem hud glavobol in občasno sem komaj kaj videl, tako sem bil slab. Še vedno mi je bilo slabo. Kljub temu sem šel z avtomobilom domov. Tudi te vožnje se ne spomnim, spomnim pa se, da sem zapeljal na dovoz k hiši, parkiral avtomobil in vstopil v hišo.

Moja žena se drugače spominja mojega prihoda. Slišala je, da je prišel avtomobil in je stopila k oknu, da bi videla, kdo je. Vide-la je, da sem zapeljal na dovoz, in namesto da bi parkiral na trdi podlagi na dovozu, sem samo zavil in pustil avtomobil na trati. Potem sem izstopil, se opotekel do vhodnih vrat in nekaj blebetal. Dajal sem vtis, kot da sem pijan. Ker ne pijem, je moja žena takoj vedela, da nekaj ni v redu. Poklicala je brata, ki je delal v istem

podjetju, in prišel je pogledat, kaj je narobe. Takrat sem bil v kuhinji in sem govoril nesmiselne stvari. Zame je bilo to normalno in popolnoma razumljivo. Za ženo pa sem govoril brez smisla, nekaj blebetal in žlobudral.

Spomnim se, da sem se držal kuhinjske mize, ko sem začel halucinirati. Prijel sem mizo, ker sem videl, da so tla pod menoj popolnoma izginila in razkrila neskončno črno praznino. Mislil sem, da bom padel v to praznino, zato sem se tako trdno držal. Pozneje tistega dne, ko je prišel moj brat, sem bil še vedno v slabem stanju. Žena se je že odločila, da me bo peljala k zdravniku. Takrat nisem več haluciniral, imel sem samo hud glavobol in bilo mi je slabo.

Zdravnik je poslušal ženo in poklical na oddelek za zastrupitve v bolnišnici Beaumont v Dublinu. Tam so mi postavili diagnozo. Rekli so, da sem verjetno imel zastrupitev z ogljikovim monoksidom. Zdravnik me je poslal na krvne preiskave v lokalno bolnišnico. Rezultati so bili znani tisti dan. Šel sem v posteljo z zdravili proti bolečinam, ker sem še vedno imel hud glavobol in čutil slabost. Slabost in hud glavobol sta trajala še naslednje tri tedne. Po treh tednih je slabost izginila, glavobol pa je ostal. Ni bil več tako hud, ampak še vedno kar močan. Te glavobole imam še zdaj. Če kakšen dan nimam glavobola, se mi zdi, da sem na počitnicah. Večino dni in noči imam glavobole.

Nekega dne po tem dogodku je Aidan javil, da mu je slabo. Poklical je in se pogovarjal z mojo ženo. Tudi njega so poslali na krvne preiskave, vendar ni šel. Boji se igel in hotel je počakati na moje izvide. Moje podjetje je medtem že poslalo dostavni avtomobil na servis. Strokovnjaki so potrdili, da so izpušni plini uhajali v avtomobil zaradi okvare ventilatorja.

Po šestih tednih sem se spet vrnil v službo. Počel sem tudi čudne stvari. Spomnim se nekega dogodka. Sredi noči sem se odločil, da je zadnji čas, da prepleskam strop dnevne sobe. Tako me je žena z otroki našla, ko sem pripravljaval material in orodje za plezkanje. Bil sem popolnoma pripravljen. Nisem razumel, zakaj so mi hoteli preprečiti. Mislil sem, da govorim in delam smiselne stvari. Zdelo se mi je najbolj naravno prepleskati strop dnevne sobe ob treh zjutraj. Za mojo družino je to bila čista neumnost. Govoril sem samo nesmiselne stvari. Ne morem si predstavljati, kako so to sprejeli.

Čez nekaj mesecev, ko sem bil že v službi, sem šel ponovno k zdravniku. Vprašal sem ga za glavobole in zakaj ne izginejo. Še vedno sem

jemal tablete proti bolečinam, ampak te so le zmanjšale glavobole. Pogosto mi je bilo slabo. Mislil sem, da mi je slabo zaradi glavobolov. Spanec je bil moten in nisem se mogel spočiti. Bil sem zelo razdražljiv. Imel sem tudi nočne more.

Moja žena in zdravnik sta me prisilila, da sem šel k psihiatru. Najprej nisem hotel, potem sem se končno odločil. Rekel mi je, da sem depresiven in mi predpisal antidepresive. Rekel je tudi, da je del moje bolezni tudi to, da stalno mislim na dogodek, posebej na tisti del, kako sem se vozil domov. Medtem sem začel razmišljati, kaj vse bi lahko povzročil na poti domov. Še vedno sem imel nočne more. Te sanje so bile zelo žive. Neke noči po strašni nočni mori sem doživel sanje kot resnico. Vozil sem se in povzročil strašno prometno nesrečo, preveč grozno, da bi jo opisal.

Po tej nočni mori so me napotili k drugemu psihiatru. Po nekaj obiskih je predlagal drugo delovno mesto, kjer ne bi več vozil. Podjetje mi je ponujalo odpoved iz poslovnih razlogov in o tem sem premišljeval nekaj časa. Usposobili so me za drugo delovno me-

sto, vendar se nikoli nisem navedil na to novo vlogo, nikoli nisem blestel in še vedno je bilo treba voziti.

Na predlog psihiatra sem se odločil. Pet let po nesreči sem vzel odpravnino in zapustil podjetje. Čez nekaj časa sem našel službo kot hišnik. Plača ni velika, vendar ni treba voziti. Kot sem že rekel, še vedno imam glavobole, nočnih mor pa ni več.«

Skupni delavčevi stroški: 47.282 EUR

762 EUR – izguba plačila nadur
2.000 EUR – drugi stroški (posojilo kreditne zadrage)
75.000 EUR – nižje plačilo v petih letih
30.480 EUR – ponujena odškodnina

Plačilo odpravnine ni vključeno.

Skupni delodajalčevi stroški: 48.305 EUR

3.131 EUR – stroški plače za poškodovanega
4.349 EUR – stroški plače za nadomestno osebje
5.000 EUR – stroški za odvetnika
30.480 EUR – odškodnina za poškodovanega delavca (zavarovanje podjetja zaradi pritožbe)
3.048 EUR – stroški zdravljenja
127 EUR – potni stroški
500 EUR – tehnični pregled vozila in poročilo
400 EUR – najetje nadomestnega vozila za en teden
1.270 EUR – popravilo vozila

OPTIČNO SEVANJE

in Uredba o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti umetnim optičnim sevanjem
(Uradni list RS, št.: 34/2010)

Ponujamo vam paket storitev za obvladovanje optičnega sevanja:

- ocena nevarnosti za posamezna delovna mesta, kjer so prisotni viri umetnih optičnih sevanj,
- izvedba meritev optičnega sevanja na delovnih mestih, kjer je to smiselno in potrebno,
- označevanja naprav z opozorilnimi znaki za nevarnost optičnega sevanja (SIST EN 12198),
- izdelava oz. revizija ocene tveganja na delovnem mestu z opredeljenim tveganjem zaradi prisotnosti umetnih optičnih sevanj,
- izvedba strokovnega usposabljanja za delavce, ki delajo na delovnih mestih v prisotnosti umetnih virov optičnega sevanja,
- preventivni in periodični zdravstveni pregledi za delavce, ki delajo v okolju s povečanim tveganjem.

Kontaktne osebe:

Tom Zickero T: 01 585 51 63 M: 041 674 007
Andraž Tancek T: 01 585 51 96 M: 051 671 809

ZVD

ZVD Zavod za varstvo pri delu d.d.

Chengdujska cesta 25
1260 Ljubljana - Polje
T: 01 585 51 00
F: 01 585 51 01
W: www.zvd.si
E: info@zvd.si

Z NAMI JE VARNEJE

E: tom.zickero@zvd.si
E: andraz.tancek@zvd.si